

Podstawowe dane osobowe recenzenta:

prof. zw. Mieczysław Stachura

Dziedzina: Sztuki Muzyczne

Dyscyplina artystyczna: Instrumentalistyka

Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego

Wrocław 04.01.2019r

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 07.11.2018r. zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 3.10.2014r w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2014 poz. 1383.) art. 13 ust 1 ustawy z dnia 14.03.2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2014 poz. 1852).

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu z dnia 29.11.2011r. w sprawie:

- Wszczęcia, na wniosek mgra Cezariusza Gadziny z dnia 22.02.2010r. przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka,

- wyznaczenie recenzenta

W świetle ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595, ze zmianami (Dz. U . nr 164 poz. 1365 z dnia 10.08.2005r. tekst jednolity art.6 ust 1-3) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystyczne instrumentalistyka. Do przekazanego mi pisma sygnowanego datą 07.11.2018r. informującego o wyznaczeniu mnie na recenzenta pracy doktorskiej pt. „Technika i artykulacja w muzyce klasycznej jako elementy poszerzające i wzbogacające paletę środków wyrazu saksofonisty realizującego solo lub z zespołem utwory w estetyce jazzowej” została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału z dnia 29.11.2011r.:

- uchwała o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej

- protokół komisji skrutacyjnej

- lista obecności członków Rady Wydziału.

Po zapoznaniu się z dokumentacją stwierdzam, że w świetle ustawy z dnia 14.03.2003r. art. 14 ust. 2 pkt. 2 Rada Wydziału podjęła prawidłową decyzję o wszczęciu przewodu doktorskiego mgra Cezariusza Gadziny.

Podstawowe dane o Doktorancie:

Cezariusz Gadzina urodzony 13.08.1966r. w Wierchowiu jest absolwentem Akademii muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie saksofonu dra Davida Pitucha (1991r), Lemmensinstituut w Leuven klasy saksofonu klasycznego prof. Ed. Bogarta(1995r.) oraz Królewskiego Konserwatorium Muzycznego w Brukseli w klasie saksofonu jazzowego prof. Johna Ruocco (1998r.) .Ponadto studiował dyrygenturę w klasie prof. Franka Shipwaya. Mgr Cezariusz Gadzina jest laureatem wielu nagród i wyróżnień m in : I miejsca w Sorques k/ Avignon z zespołem Simple Acoustic Quartet (1993r.), był także dwukrotnie uczestnikiem ścisłego finału Międzynarodowego Konkursu Jazzowego w Hoeillart-Belgia (1992 i 1996r.).Z sekstetem Ostatni Dzwonek zdobył „Złoty Kluczą do Kariery „ podczas Pomorskiej Jesieni Jazzowej. W latach 1992- 93 był stypendystą Rządu Belgijskiego. Pan Cezariusz Gadzina legitymuje się imponującym dorobkiem artystycznym obejmującym występy na festiwalach muzycznych w wielu krajach europejskich i w Nowym Yorku, co zostało udokumentowane liczną kolekcją afiszy. Występował jako solista z orkiestrami w Danii, Belgii, Francji oraz w Polsce. Pan Cezariusz Gadzina współpracuje z kompozytorami muzyki współczesnej, którzy niejednokrotnie dedykowali mu swoje dzieła. Należą do nich m in. Bogusław Schaeffer, Maciej Małecki, Krzesimir Dębski, Gaston Compere, Rafał Stradomski i inni. Od 1996r. Pan Cezariusz Gadzina związany jest z belgijskimi zespołami noszącymi tytuł Ambasadora Kultury Flamandzkiej – Blindman Saxophone Quartet oraz Saxafabra, gdzie pełni funkcje: kierownika artystycznego, kompozytora i wykonawcy. Pan Cezariusz Gadzina występuje również z założonym przez siebie Triem i Kwartetem Jazzowym. Może on się również pochwalić archiwalnym nagraniem Concertina na saksofon i orkiestrę Romana Palestra. Nagranie zostało dokonane w 2004r. z Orkiestrą Kameralną „Amadeus” pod dyktando Agnieszki Duczmal. Prowadzi liczne kursy, warsztaty i master classes w zakresie gry na saksofonie w Polsce, Belgii, Bułgarii, Rumunii i Grecji. Od 2008r. Cezariusz Gadzina pełni funkcję dyrektora artystycznego „The European Saxophone” zespołu noszącego tytuł Ambasadora Kultury Unii Europejskiej. Pan Cezariusz Gadzina dokonał wielu nagrań archiwalnych dla licznych rozgłośni radiowych i telewizyjnych jak również dużej ilości nagrań płytowych dla kilkunastu firm fonograficznych.

Ocena pracy doktorskiej:

Praca doktorska Pana Cezariusza Gadziny pod tytułem „Technika i artykulacja w muzyce klasycznej jako elementy poszerzające i wzbogacające paletę środków wyrazu saksofonisty realizującego solo lub z zespołem utwory w estetyce jazzowej” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Na dzieło artystyczne składa się pięć utworów:

- Maciej Małecki – *Elegia* na saksofon altowy solo
- Wiesław Rentowski – *Je te veux* na saksofon altowy i fortepian
- Sammy Fain, Paul Webster – *Secret Love* na kwartet jazzowy
- Guy Wood, Robert Mellin – *My one and only love* na kwartet jazzowy
- Cezariusz Gadzina – *Mexican Eyes*, na kwartet jazzowy

Wykonawcy:

- Cezariusz Gadzina – saksofon altowy(1-4), saksofon sopranowy(5)
- Anna Ciborowska – fortepian(2)
- Jakub Stankiewicz – fortepian(3-5)
- Jakub Olejnik – kontrabas(3-5)
- Przemysław Jarosz – perkusja(3-5)

Ocena dzieła artystycznego:

Praca doktorska mgra Cezariusza Gadziny pod tytułem „Technika i artykulacja w muzyce klasycznej jako elementy poszerzające i wzbogacające paletę środków wyrazu saksofonisty realizującego solo lub z zespołem utwory w estetyce jazzowej”, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku CD, oraz opisu stanowiącego łącznie całość pracy. Zaprezentowane przez doktoranta dzieło artystyczne obejmuje pięć pozycji: „Elegię”- Macieja Małeckiego i „Je te veux” – Wiesława Rentowskiego kompozycji zaliczanych do współczesnej literatury saksofonowej oraz trzech kompozycji jazzowych: Sammy Fain, Paul Webster – „Secret Love”, Guy Wood, Robert Mellin – „My one and only love” oraz Cezariusz Gadzina – „Mexican Eyes”. Wymienione kompozycje różnicowane pod względem formy, charakteru, stylistyki i estetyki łączy rozległy zakres użytych w nich środków wyrazu. W każdym z zaprezentowanych utworów doktorant wykazał się wysokim kunsztem wykonawczym. Błyskotliwa technika, wyrównane brzmienie i doskonała projekcja dźwięku w całej skali instrumentu, łatwość w tworzeniu niekonwencjonalnych efektów brzmieniowych obejmująca m.in. altissimo, aeolian sound, alternatywne palcowanie, wielodźwięki, glissando, mikrotony, slap tongue, dźwięki perkusyjne, tryle gardłowo-wargowe, vibrato, dowodzi, że nowoczesne środki wyrazu stanowią mocną stronę jego wysokich kompetencji wykonawczych. Na szczególne podkreślenie zasługują : opanowanie przez doktoranta rejestru altissimo oraz perfekcyjna kontrola intonacji zarówno na saksofonie altowym jak i sopranowym. Duża przenikliwość narracyjna objawiająca się w tworzeniu zmiennych nastrojów, oddających charakter realizowanych utworów jest wyrazem jego bogatej wyobraźni i wrażliwości, odtwórczej i twórczej, co zostało zademonstrowane w sekwencjach improwizowanych każdej z kompozycji jazzowych. O ile w utworach jazzowych (szczególnie w pierwszych dwóch pozycjach) nowatorskie formy brzmieniowo-artykulacyjne zostały zademonstrowane w całej okazałości, to w „Elegii” i „Je te veux” utrzymanych w konwencji współczesnej, środki wyrazu o których mowa pojawiają się w nader skromnym zakresie. Szkoda, że doktorant nie posłużył się w tym celu bardziej reprezentatywną literaturą saksofonową, mam tu na myśli np. „Sonatę” Edisona Denisowa, czy „Mai” Ryo Nody. Byłoby to z większą korzyścią dla uzasadnienia tezy zawartej w temacie pracy. Na słowa pochwały zasługują współwykonawcy dzieła artystycznego.

Część opisowa .

Część opisowa rozpoczyna się streszczeniem oraz wstępem, w których doktorant nakreśla plan podjętych przez siebie badań naukowych, które zostaną przedstawione w czterech głównych rozdziałach. Rozdział 1 został poświęcony historii powstania i ewolucji saksofonu w muzyce, ze szczególnym uwzględnieniem sylwetki genialnego budowniczego instrumentów, przedsiębiorcy, wydawcy, kompozytora, nauczyciela i popularyzatora swego nowego wynalazku- Adolfa Saxa. Doktorant posługując się trafnie dobranymi materiałami źródłowymi przedstawił podjęty temat w sposób wyczerpujący wszystkie możliwe wątki mające związek z saksofonem i jego spektakularną emancypacją w świecie sztuki muzycznej.

Rozdział 1.2 traktuje o podziale wykonawstwa na klasyczne i jazzowe. Autor w niezwykle drobiazgowy sposób dokonuje omówienia tego zagadnienia. Przywołuje sylwetki luminarzy saksofonu klasycznego i jazzowego oraz wybitnych twórców literatury saksofonowej. Nie brakuje również jego osobistych wątków np. stwierdzenie, że *„jest on bezpośrednim wnukiem saksofonowym Marcela Mule`a i że jego drugim bezpośrednim dziadkiem saksofonowym jest Sigurd Rascher.”*

Rozdział 2 został poświęcony artykulacji stosowanej w jej klasycznym i jazzowym rozumieniu. Doktorant posługując się wiedzą encyklopedyczną przedstawił jej różnorodność w formie słownej i graficznej. Jednocześnie zaznaczając, że *„istnieją tysiące innych możliwości artykułowania dźwięku”* poprzestając na gołosłownie wyrażonej opinii. W omówieniu przez doktoranta technicznego aspektu formowania artykulacji pojawiło się wiele niepełnych i mocno kontrowersyjnych opinii. W szczególności dotyczy to staccata, vibrata i legata. Autor ciągle nawiązuje do rejestru altissimo czyniąc go centralnym punktem odniesień. Na uwagę zasługuje określenie artykulacji, jako *„amalgamat idiomu”* oraz indywidualnego stylu wykonawcy.

Rozdział 3 poświęcony jest technikom gry pochodzącym z saksofonowej muzyki klasycznej, które znalazły szerokie zastosowanie, jako środki wyrazu języka artystycznego saksofonistów jazzowych. Rozwijając temat techniki gry autor często posługuje się ogólnikami np. *„Do techniki saksofonowej należy również umiejętności poprawnego wykorzystania przez grającego muzyka, odpowiednich części ciała odpowiedzialnych za kształtowanie dźwięku. Ważny wpływ na jakość tonu ma również umiejętność rezonowania wydobywanego dźwięku z układem kostnym nie tylko twarzy, ale wręcz całej głowy grającego, co pozwala na wzbogacenie o nasyczone alikwoty emitowanego dźwięku.”* Mówiąc o zadęciu nie definiuje tego zjawiska w sposób kompetentny, ograniczając się do *„właściwego”* wykorzystania jego poszczególnych elementów. Następnie doktorant opisuje rejestr altissimo twierdząc, że jego odkrywcą był S. Roscher. Doktorant we właściwy sobie sposób tj. stosując ciągłe dygresje prowadzi zagadnienie wielowątkowo wymieniając saksofonistów i okoliczności, które przyczyniły się do spopularyzowania altissimo w środowisku jazzmanów. Z kolei doktorant opisał słownie i graficznie zobrazował alternatywne palcowanie, wielodźwięki, tryle wargowo-gardłowe, slaptony, dźwięki perkusyjne, air sounds, mikrotony, na ogół nie podejmując aspektu technicznego w zakresie ich tworzenia. Natomiast bardzo szeroko i wnikliwie opisał ich stosowanie w literaturze saksofonowej oraz przez saksofonistów jazzowych.

Rozdział 3.2 – zawarte zostały opinie doktoranta na temat wpływu zróżnicowanych akcesoriów na projekcję i emisję dźwięku w kontekście jego brzmienia, barwy, wolumenu i artykulacji. Autor bardzo szeroko potraktował podjęty temat akcesoriów, moim zdaniem zbyt szeroko. Informacje kto ze znanych saksofonistów używa jakich akcesoriów posiada nikły związek z tematem dysertacji. Przy

okazji oprócz wielu rzeczowych uwag pojawiły się nieścisłości i co najmniej kontrowersyjne uwagi np. kiedy doktorant pisze o „*amplitudzie odchylenia ustnika, o tym, że zadęcie klasyczne polega na stosunkowo silnym uścisku szczękowo-wargowym stroika*”, czy odpowiednim dopasowaniu ustnika do stroika, lub” że od odchylenia zależy możliwość uzyskania szybkiego staccata na saksofonie”.

W rozdziale 4 doktorant przedstawił przesłanki jakimi kierował się w wyborze repertuaru składającego się na dzieło artystyczne. Następnie wg przyjętej zasady przedstawił sylwetki twórców każdego z wykonywanych przez niego utworów. Podał szczegółowej analizie formalnej i interpretacyjnej poszczególne kompozycje i umiejscawiał(również w czasie) użyte w nich nowoczesne środki wyrazu. Omówił również ich znaczenie w określonych kontekstach stylistycznych i wyrazowych. Doktorant zamieścił w opisie obszerne fragmenty tekstu muzycznego oraz tematy utworów jazzowych. Przedstawienie koła kwintowego oraz akordów na poszczególnych stopniach gamy(Secret Love) świadczyć może o tym, że doktorant był konsekwentny w powiększaniu objętości swojej pracy doktorskiej. Na przestrzeni całej dysertacji doktorant wykazywał udokumentowane przykłady przejmowania przez saksofonistów jazzowych technik artykulacyjno-brzmieniowych od saksofonistów klasycznych. Treść merytoryczną zawartą w niniejszej dysertacji należy potraktować jako kompendium wiedzy o saksofonie klasycznym i jazzowym, o bardzo rozległym zasięgu poznawczym.

Konkluzja

Rekapitulując stwierdzam, że dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie CD spełnia wysokie standardy wykonawcze. Doktorant mgr Cezariusz Gadzina udowodnił, że jest saksofonistą swobodnie posługującym się instrumentem w każdej stylistyce, a muzyka jazzowa i nowoczesne techniki gry są jego domeną. W części opisowej dzieła artystycznego podobnie jak w poszczególnych rozdziałach dysertacji oprócz treści istotnych, merytorycznych świadczących o rozległej wiedzy i dużej przenikliwości badawczej doktoranta, pojawiło się mnóstwo informacji, dygresji i komentarzy mających drugorzędne związki z podejmowaną przez niego tematyką. Doktorant nie ustrzegł się od formułowania nieścisłych, niepełnych lub błędnych informacji dotyczących zwłaszcza mechaniki tworzenia właściwego zadęcia, projekcji dźwięku i sposobów jego artykulacji. Uchybienia te nie wpływają w sposób zasadniczy na moją pozytywną ocenę pracy doktorskiej Pana mgra Cezariusz Gadziny.

Stwierdzam, że Pan Cezariusz Gadzina wykazał się wystarczającą wiedzą i umiejętnościami wykonawczymi, by spełnić wymagania art. 13 ust. 1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. Nr 65 poz. 956, Dz. U. z 2005 roku nr 164 poz. 1365 oraz Dz. U. z 2011 roku nr 84 poz.455.

Pracę doktorską mgra Cezariusza Gadziny przyjmuję.

prof. zw. Mieczysław Stachura